

Slovo na úvod

„Rok 2021 sa nezačal veľmi nádejne.“ Citujúc *Slovo na úvod* ostatného čísla (1/2021) musíme smutne skonštatovať, že rok 2021 sa končí rovnako nie príliš nádejne. Jedna pandemická vlna strieda druhú a ľudia čoraz viac strácajú vieru v zlepšenie situácie. To, čo ešte v nedávnej minulosti bolo výnimočné, stáva sa samozrejmosťou prítomnosti. Často na prvý pohľad príliš prísne protipandemické opatrenia sú bežným obrazom dnešnej doby a slobodný pohyb, už aj v rámci svojej krajiny, je čoraz komplikovanejší, či už pred vlastným strachom, či z dôvodov rôznych vládnych nariadení.

Prítomnosť na jednej strane ukázala aktuálne požiadavky vedeckého výskumu vo viacerých odboroch. Tie sa svojim zameraním prispôbili dobe a začali riešiť aj témy veľakrát v minulosti obchádzané, resp. vnímané skôr parciálne. Na naliehavé potreby doby nezareagovali len prírodné vedy, ale aj tie spoločensko-humanitné. V súčasnej svetovej i slovenskej historiografii sa napr. objavili jednotlivci a výskumné tímy riešiace zložité otázky vzniku, vývoja epidémií a boja proti nim. Na druhej strane je v súčasnej spoločnosti viditeľná narastajúca nedôvera k vede spôsobená dostupným kvantom „zaručene overených“ informácií z viacerých strán. Človek, čitateľ, prijímateľ je nimi zahltený. Jednoduchší prístup k „overeným“ faktom akoby spôsobil, že si automaticky vyberá tie, ktoré sú mu najvhodnejšie. Tie si potom osvojuje bez overenia pravdivosti a dokonca ich obhajuje aj pred kritikmi. Pandémia a opatrenia zavádzané proti nej čoraz viac polarizujú ľudskú spoločnosť. Pluralita vedeckého prístupu paradoxne akoby tento proces podporila.

História sa možno nikdy nestane skutočnou učiteľkou života, pokiaľ nebude existovať ochota sa z minulosti poučiť. Pritom viaceré overené historické fakty môžu vystupovať aj v dnešnej situácii ako dobré praktické rady či návody. Z historickej skúsenosti napr. vieme, že mnohé ľudské choroby sa objavovali aj vo viacerých vlnách a zvlášť pri infekčnejších variantoch bolo veľmi nezodpovedné podceňovať preventívne opatrenia. V januári 1921 upozorňoval MUDr. Jaroslav Stuchlík, v tom čase primár Mestskej nemocnice v Košiciach, na hrozbu šírenia epidemických chorôb spoza hraníc. „Je treba, aby v Podkarpatskej Rusi na poľských a maďarských hraniciach Slovenska a na Dunaji, boli vybudované četné karanténne stanice, síce v každej dobe a pre každé množstvo príchodiacich poskytnúť nie len dostatočné miesto k ubytovaniu a pozorovaniu, ale i prostriedkov k očisteniu ľudí, k rozoznaniu chorôb a i k prvému liečeniu. Lekár, desinfektori, laboranti i ošetrovatelky nech sú pohotove, aby v zárodku nebezpečenstvo udusili.“ (Slovenský východ, roč. 3, č. 1, 1. januára 1921) To boli odporúčania skúseného lekára, ktorý videl reálnu hrozbu rozšírenia infekčných chorôb ako brušný a škvrnitý týfus či pravé kiahne. Pripravenosť a rýchly odborný zásah proti chorobe bol základ úspechu aj pred viac ako 100 rokmi.

Prenesenie osobných profesionálnych kontaktov do online priestoru, limitovanejší prístup k primárnym prameňom nachádzajúcich sa v archívoch a knižniciach možno čiastočne obmedzili historický výskum, no nepribrzdili ho úplne. Dôkazom toho je aj toto číslo nášho internetového časopisu. Ponúkame v ňom klasické rubriky pozostávajúce z vedeckých i materiálových štúdií, odborných článkov, slovníkových hesiel a anotácií. Sme veľmi radi, že po krátkej odmlke zaplňujeme aj rubriku *Kronika*.

Prajeme Vám príjemné čítanie!

Peter Koval'